



Anna Larsén jobbade svart på ett solarium när hon var 17 år.

→ Du tjänar inte på att

JOBBA SVART

TEXT: HELENA ZACHARIASSON FOTO: PETER ANKERSTÅL

Den som jobbar svart betalar inte skatt eller sociala avgifter. Mer pengar i fickan? Nope. I längden tjänar ingen på att jobba svart. Yrkeslandslaget magasin slår hål på myterna om svartjobben.

DEN STÖRSTA MYTEN med svartjobben, som arbetsgivarna ofta tar upp, är att båda parterna tjänar på att inte betala in skatt. Du får mer pengar helt enkelt.

– Vid första anblicken verkar det positivt. Men vad många inte tänker på är att den som jobbar svart inte får några referenser, alltså betyg. Kan du inte visa upp ett betyg på att du har arbetslivserfarenhet är det svårt att få nya jobb, säger Stefan Gradin, på fackets hjälptelefon, LO (Landsorganisationen i Sverige).

Anna Larsén jobbade svart på ett solarium när hon var 17 år. Det var schysst, tyckte hon då. Hon fick ta sin lön direkt ur kassan när hon stängde och ägaren var en vän till familjen.

– Jag var inte rädd för att inte få några referenser eftersom han kände oss. Jag tror det beror på relationen man har till sin chef. Det finns många som blåser unga människor, men i mitt fall var det mest Skatteverket som blev blåsta, säger hon.

Anna hade mycket eget ansvar och stängde ofta själv på kvällarna. Ibland kunde det vara obehagligt i den lilla källarlokalen, speciellt när konstiga kunder kom in.

– Det kom rätt ofta in äckliga gubbar som frågade om vi ”erbjöd något mer än bara solning”. Det var läskigt. Jag inser nu att vad som helst hade kunnat hända, jag hade kunnat bli våldtagen.

På dagarna arbetar Stefan med att svara på ungdomars frågor om allt från lön, jobb, semester och anställningstrygghet.

– Varje sommar ringer massor av ungdomar och berättar att de inte fick ut någon lön från sina svartjobb. Vi kan inte göra ett dugg för att hjälpa dem om de har jobbat svart, säger han.

Gör Skatteverket en slumpmässig kontroll på en arbetsplats eller blir tipsad om att en arbetsgivare har svartjobbade riskerar de att åka dit. Då måste svartjobbarna ändå betala in all den skatt som skulle ha betalats in om de jobbade vitt. Plus en straffskatt på 40 procent av den totala skatten. På en gång.

Det var sådant Anna inte hade en aning om som svartjobbade 17-åring.

– Jag tänkte inte ens på att jag kunde jobba vitt. saker som skatt och försäkringar som man har koll på nu fanns inte i mitt huvud då, säger hon.

DET HELA VERKAR JU rätt krångligt. Hellre ett svart-jobb än inget jobb alls, eller?

– Visa din chef att du vill ha lönen vitt och visa att du förstår vad det innebär att jobba svart, säger Susanne Svärd Elfström, förhandlingchef på Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare, SHR.

Om ens chef ändå säger att man ska jobba svart?

– Då råder jag till att inte ta jobbet, skadar du dig på arbetsplatsen har du troligen inget försäkrings-skydd. Du får inte heller någon a-kassa, och kanske inte semesterersättning eller ob-ersättning.

Susannes tips när du börjar ett nytt jobb är att se till att alltid få ett anställningsbevis och att kolla upp om det finns kollektivavtal.

– Få papper på allt, så att du vet vad du får för lön och att det dras skatt.

När en arbetsplats har ett kollektivavtal garanteras alla arbetare en minimilön.

– Utan kollektivavtal finns ingen minimilön, vilket innebär att din arbetsgivare kan sätta en lägre lön än den du har rätt till om du jobbar svart.

Stefan berättar om en kille som skadade sig så allvarligt på sitt jobb att han fick men för livet. Arbets-givaren förnekade att killen hade jobbat där och polis-anmälde honom för inbrott på arbetsplatsen istället.

– Kag jobbade själv svart när jag var yngre. Det lät så himla bra tyckte jag. Men så blev jag och chefen oense om min lön. Då kunde jag inte kontakta facket och få hjälp. Som svartjobbare är man rättslös.

De flesta ser bara den där skatten som en jobbig orsak till att man inte får ut hela lönen. Men vart går egentligen skattepengarna?

– Till exempel till att du kan få en bra utbildning eller att dina föräldrar någon gång ska kunna få plats på ett äldreboende. Men för de flesta ungdomarna är det är för avlägset, säger Stefan.

Så upplevde även Anna det.

– Jag tänkte att det var en annan form av skatt, som man betalade när man hade ett ”riktigt jobb”. ◦



SVARTJOBB

Myterna som inte stämmer

Båda tjänar på det.

FEL! En arbetsgivare som har svartjobbare har enligt lag ingen personal, alltså har du inte haft ett jobb. En arbetsgivare som vill att du jobbar svart vill sällan ge dig några referenser eller ett betyg. Du har ju "egentligen inte jobbat där".

Det är bra att jobba svart om man bara ska jobba ett kort tag.

FEL! Då jobbar du svart helt i onödan. Då finns skattejämkning som gör att om man tjänar mindre än 18 200 kronor om året behöver man inte betala skatt överhuvudtaget. Blanketten finns att ladda ned på Skatteverkets hemsida.

Det är lugnt om jag bara passar grannens ungar eller rensar i trädgården hos mormor.

FEL! Det behöver inte vara svartjobb. Det är bara för grannen att skriva in i sin deklaration att du utfört jobb åt dem. De behöver inte skatta för det och du kan använda grannen som referens.

Det är bara arbetsgivaren som kan åka dit.

FEL! Det är olagligt att både jobba svart och att ha svart personal. Du kan få betala in all skatt du skulle ha betalt om jobbet var vitt plus en fet straffavgift.